

Bij de uitreiking Stroom Aanmoedigingsprijs 2010, 3 juli 2010

Tekst uitgesproken door Arno van Roosmalen (directeur Stroom Den Haag)

Allereerst wil ik alle studenten die hun diploma hebben ontvangen feliciteren en mijn waardering uitspreken voor iedereen die zich heeft ingezet voor deze eindexamenpresentatie!!

Stroom Den Haag is het Haagse centrum voor hedendaagse kunst en architectuur. Een van de kernen van ons beleid is het zogenaamde voorwaardenscheppend beleid. Hieruit komt een programma voort waarmee we Haagse kunst en kunstenaars ondersteunen. Onderdelen daarvan zijn een subsidiestelsel, bemiddeling ten behoeve van werkruimte voor kunstenaars, een documentatiecentrum en een uitgebreid programma van stimulerende activiteiten. Onderdeel van dit beleid is de jaarlijkse uitreiking van de Aanmoedigingsprijs.

Elk jaar doet een (steeds wisselende) externe jury, inclusief een docent van de KABK, een ronde langs de eindexamenpresentaties. De jury van dit jaar bestond uit: kunstenaar Helen Verhoeven, curator en critica Suzanne Wallinga, kunstenaar en organisator Floris Kruidenberg en (namens de KABK) kunstenaar en docent Grafisch Ontwerpen, Michel Hoogervorst. De jury werd ondersteund door mijn collega's Jane Huldman en Mischa Poppe.

Voordat ik de bevindingen van de jury meedeel en de prijzen uitreik, moet er mij iets van het hart. Ik hoop dat u even geduld heeft.

Er is iets aan de hand in Den Haag. Iets heel positiefs. Er ontwikkelt zich steeds meer kwaliteit, het wordt zichtbaar (juist ook voor buitenstaanders), er ontstaat meer coherentie binnen de kunstwereld, ambities worden opgeschroefd – kortom, het kunstklimaat is zich hand over hand aan het versterken. Niet alleen in de beeldende kunst (de discipline waarin Stroom zich het meest begeeft), maar ook in andere artistieke disciplines als bijvoorbeeld mode en grafische vormgeving. Met name de invloed van jonge kunstenaars valt daarbij op:

- De huidige eindexamenexpositie is daarvan een afspiegeling
- Maar ook het magazine DH//, dat Stroom onlangs publiceerde, is een verbeelding van kwaliteit, dynamiek en diversiteit van Haagse kunstwereld
- In het jaarverslag 2009 van het landelijke Fonds voor Beeldende Kunst, Vormgeving en Bouwkunst blijkt dat Haagse kunstenaars onevenredig hoog 'scoren' als het gaat om Startstipendia. Dit is een serieuze vorm van erkenning.

Maar er is nog iets anders aan de hand. In Den Haag, en in het hele land. Het draagvlak voor kunst en cultuur neemt zienderogen af. Het is *bon ton* geworden om af te geven op 'subsidieverslindende kunstenaars', op de elite en op hun linkse hobby's. Vanuit dit perspectief bezien is de generatie die nu afstudeert kanonnenvoer voor schietgrage medeburgers en bestuurders.

Mijn boodschap kan niet anders zijn dan: wees sterk, sta voor je ideeën en je kunst en wapen je. Maar hoe doe je dat?

In dat verband wil ik graag Lex ter Braak citeren, uit het artikel "Over het slijpen van lenzen", dat deze week (30 juni 2010) in De Groene Amsterdammer verscheen. Daarbij voeg ik een citaat van Maarten Doorman, schrijver en filosoof. Als een terzijde. Dit is ontleend aan zijn artikel "Gefoeter op moderne kunst is laf" (De Volkskrant, 23 mei 2009).

Lex ter Braak schrijft:

"Het is aan de kunstenaar de onverschillige wereld ervan te doordringen dat zij altijd al naar de door hem geslepen lenzen heeft verlangd om zichzelf beter te zien".

Een startstipendium van het Fonds BKVB, de Stroom Aanmoedigingsprijs of de Stroom Invest subsidie vormen daartoe een ondersteuning, een hart onder de riem.

Ter Braak vervolgt even verder: "Zij (subsidies bijv., AvR) waren het tastbare bewijs van een cultureel geloof in het klassieke, het oude, het nieuwe; zij getuigden van het besef van de verbinding tussen heden en verleden. Zonder, zo veel was zeker, zou Nederland een arm land zijn een laagvlakte van droge cultuurgrond. Zonder financiële ondersteuning van de overheid zou ook de motor voor vernieuwing en innovatie uitvallen, de internationale aantrekkingskracht verbleken, het economische rendement van het cultureel toerisme verdampen.

En nu opeens, *out of the blue*, verheft zich luidkeels het tegengeluid. Op subsidies kan gemakkelijk bezuinigd worden, zij zijn er slechts om de hobby's van linkse mensen mogelijk te maken. En als het toch allemaal zo belangrijk is, dan moet een markt van sponsors en mecenasen het maar overnemen.

(...)

De frontale aanval is ingezet en de argumenten van de overheid om de kunst te steunen worden niet meer gehanteerd, laat staan gehoord. Zij behoren politiek gezien tot een dode taal. Is het nu aan de kunst om een nieuwe taal te smeden, om dat deel van de bevolking dat er nadrukkelijk voor kiest *nee* te zeggen tegen de kunst op andere gedachten te brengen? Het is een *nee* tegen alles waar de hedendaagse kunst voor staat: een open

internationale wereld, verrijkende culturele diversiteit, vloeiende grenzen, vernieuwing, onderzoek, immanente nieuwsgierigheid naar het andere en de ander.

Als antwoord op dat botte *nee* moet een welluidend *tot zo ver en niet verder* ten gehore gebracht worden.

(...)

Het is de hoogste tijd terug te keren naar de taal van de kunst zelf. Haar vocabulaire moet verhit, haar grammatica gehard worden”.

Maarten Doorman is helder over die taal. Zij viert de autonome positie van waaruit de kunst gemaakt wordt. Doorman beschrijft het belang en tegelijkertijd de kwetsbaarheid van de autonome kunst:

“Het is de vraag of kunstenaars, critici en tentoonstellingsmakers niet zouden moeten proberen juist het autonome van de kunst telkens weer op te zoeken en daar ruimte voor op te eisen. Ergens in onze wereld van geld verdienen, hedonisme, verleidelijke technologie, schaamteloze welvaart en aan de andere kant morele betweterij, ondubbelzinnigheid en controle zou kunst een vrijplaats kunnen zijn van nutteloosheid, onbegrijpelijkheid, inzicht, ambivalentie, plezier en onbehagen.

Een pleidooi voor autonome kunst is wereldvreemd, maar daarmee nog niet overbodig. In haar nutteloosheid en dubbelzinnigheid probeert ze. (...) Want kunst mag dan oplossen in allerlei aanpalende domeinen van vormgeving, mode, architectuur, reclame en andere kunstgenres; en kunst mag dan tegemoetkomen aan allerhande politieke en sociale behoeften en aan de eisen van de markt; om zichzelf niet helemaal kwijt te raken, is juist het overdenken en opnieuw bepleiten van de autonomie van het esthetische domein vruchtbaar vanuit de naïeve gedachte dat de mythe van de kunst, ook als die niet waar zou zijn, ons toch veel te bieden heeft.”

En Lex ter Braak sluit af:

“Kunst is het naderbij komen van de waarheid van de wereld. Daarom moeten we elke dag op pad, naar Utrecht, naar Den Haag, naar het verleden en de toekomst. Een geestrijke samenleving draagt daarbij als vanzelf zorg voor de infrastructuur”.

Stroom Den Haag koestert het vertrouwen dat zij, op basis van de resultaten die we in Den Haag boeken, het fantastische werk van Haagse kunstenaars en ontwerpers zal blijven ondersteunen, prikkelen, stimuleren en uitdragen.

Een van de middelen daartoe is de Aanmoedigingsprijs. En dat brengt me bij de reden dat ik hier sta.

Ik wil graag beginnen met enkele algemene opmerkingen van de jury:

- een constant hoge kwaliteit in de presentaties, over de gehele breedte van afdelingen heen;
- grote professionaliteit van de presentaties. Er is veel aandacht besteed aan inrichting en presentatie van werk; het zag er verzorgd uit;
- veel studenten waren zich bewust van het belang om bij hun presentatie aanwezig te zijn. Er was grote bereidheid en vaardigheid om tekst en uitleg te geven. Studenten waren aanspreekbaar, open en toegankelijk;
- de jury ervoer een prettige onderlinge sfeer en sterke solidariteit bij de studenten;
- de kwaliteit van de scripties was hoog. Er was zichtbaar veel geïnvesteerd in onderzoek, inhoud, vormgeving en uitvoering. In sommige gevallen waren de scripties opmerkelijk genoeg beter uitgewerkt dan de presentaties zelf;
- de eindexamenpresentatie als geheel was vrij gelijkmatig. Er waren weinig uitschieters, weinig studenten die opvielen vanwege een heel eigen handschrift, een groot talent dat zich ook direct heeft vertaald naar een overtuigende presentatie;
- de hoge en constante kwaliteit van de afdeling fotografie viel op, ofschoon dit enigszins ten koste leek te gaan van het experiment;
- opmerkelijk was ook dat veel presentaties van de afdeling Grafisch Ontwerpen vanuit een autonome positie tot stand leken te zijn gekomen.

Door de hoge kwaliteit en gelijkmatigheid van de presentaties en vanwege haar verlangen naar zorgvuldigheid heeft de jury langdurig beraadslaagd. De discussie spitste zich toe op zeven kandidaten.

Uiteindelijk heeft de jury drie studenten de Aanmoedigingsprijs 2010 toegekend:

De jury was verrast door de schilderijen van **Andrea Freckmann** (afdeling Beeldende Kunst). Zij vallen op door hun zelfverzekerde composities. Daaruit spreekt een goed oog voor het opbouwen van een scène, voor het creëren van spanning in de compositorische vlakken. De schilderijen maken een open indruk; door de losse schildertoets, door de bewust onuitgewerkte gedeeltes en door de voorstellingen zelf, die niet zozeer een afgerond verhaal zijn maar eerder een terloops moment in een mogelijk groter narratief. Het zijn schilderijen die de toeschouwer uitnodigen om door het beeld te reizen en mee te kijken in het schilder- en denkproces van de maker.

Iona Hoogenberk (afdeling Beeldende Kunst) overtuigt met een heldere en eenvoudige presentatie van een complex en gelaagd project. Twee synchroon lopende diapresentaties tonen het proces van opbouw en afbraak van een stenen huisje op de binnenplaats van de kunstacademie. Het bouwen van een eigen huis zou men kunnen zien als een belangrijke levensbehoefte van de mens, als een ‘rite de passage’ of bijvoorbeeld als een daad van autonomie en zelfbeschikking. Al deze verworvenheden worden echter binnen de context van het project weer ondergraven, letterlijk weer afgebroken. De duurzaamheid van het gebruikte materiaal contrasteert met het immateriële van de presentatie, de zorgvuldigheid van de handeling lijkt in tegenspraak

met de tijdelijkheid van het project. Wat resteert is de beelddocumentatie die ons de procesmatige en performatieve kwaliteiten van het project toont.

Kirsten Schuil (afdeling Grafisch Ontwerpen) viel op met het werk 'Mist', een videopresentatie over de invloed van de media op onze perceptie van belangrijke gebeurtenissen. De video toont in negen opeenvolgende scènes een virtuele reconstructie van locaties die het decor zijn geweest van recente nieuws-items: een terminal op het vliegveld als verwijzing naar de IJslandse aswolk, het plein met gedenknaald in Apeldoorn als verwijzing naar de aanslag op de koningin. Kirsten Schuil toont ons een sterk gereduceerde weergave van de plekken: veel details zijn weggelaten, mensen zijn afwezig. In de video volgen de scènes elkaar in een traag tempo op, alsof we als kijker worden gevraagd om langer stil te staan bij wat we zien. Het levert indringende, bijna serene beelden op die de kijker opmerkelijk genoeg juist bewuster lijken te maken van de dramatiek van de betreffende gebeurtenissen.

Alle drie wil ik van harte feliciteren.

Jullie hebben het verdiend. Ik zei eerder: wees sterk, sta voor je kunst en je ideeën, wees op het erge voorbereid. Je krachtigste wapen is evenwel je kunst. Daarin excelleren jullie, daarin ben je onaantastbaar. Laat dat een steun zijn.